

Folkbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet motioner som väckts vid 2001/02, 2002/03 och 2003/04 års riksmöten.

Motionerna gäller Folkbildningsrådets roll och frågan om en uppdelning av folkbildningsanslaget på särskilda anslag för folkhögskolor respektive studieförbund. I några motioner tas upp frågor som gäller bevarande av folkbildningens oberoende ställning och särart. Folkbildningens ekonomiska situation tas upp i andra motioner, som bl.a. rör kommunernas och landstingens minskande bidrag. Frågor om bidragsfördelning och inrättande av utbildning inom folkbildningen berörs i motioner om punktskriftsutbildning, teckenspråksutbildning, utbildning av teckenspråkstolkar, kvalificerad musikutbildning, kompletterande svenskundervisning för invandrare och värnande av de nationella minoriteternas kultur och språk inom folkbildningen. En rad motioner behandlar frågor om samordningen och finansieringen av amatörkulturorganisationernas och studieförbundens verksamhet.

Samliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

I betänkandet finns sex reservationer och fyra särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Bakgrund.....	5
Utredningar m.m.	7
Utskottets överväganden	9
Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildnings- anslaget.....	9
Folkbildningens oberoende, särart m.m.	9
Folkbildningens ekonomiska situation	11
Utbildningsutbud inom folkbildningen.....	13
Studieförbunden och amatörkulturens organisationer	17
<i>Reservationer</i>	21
1. Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildnings- anslaget (punkt 1), (m).....	21
2. Folkhögskolors och studieförbunds behov av resurs- förstärkning (punkt 5), (c)	21
3. Minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen (punkt 11), (fp, c).....	22
4. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatör- kulturorganisationers verksamhet (punkt 12), (m).....	23
5. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatör- kulturorganisationers verksamhet (punkt 12), (kd).....	23
6. Ett särskilt anslag till amatörkulturorganisationernas verk- samhet (punkt 13), (c).....	24
<i>Särskilda yttranden</i>	26
1. Statens, landstingens och kommunernas ansvar för finansi- eringen av folkbildningen (punkt 3), (v).....	26
2. Konsekvenser av kommuners minskade eller slopade bidrag till folkbildningen (punkt 4), (c).....	26
3. Minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen (punkt 11), (v).....	26
4. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatör- kulturorganisationers verksamhet (punkt 12), (v).....	27
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildningsanslaget

1. Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildningsanslaget

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr236 yrkande 4 i denna del och 2003/04:Kr209 yrkande 4 i denna del.

Reservation 1 (m)

Folkbildningens oberoende, särart m.m.

2. Folkbildningens oberoende, särart m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub29 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Ub30 yrkande 13 och 2003/04:Kr329 yrkande 1.

Folkbildningens ekonomiska situation

3. Statens, landstingens och kommunernas ansvar för finansieringen av folkbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr233 och 2003/04:Kr273.

4. Konsekvenser av kommuners minskade eller slopade bidrag till folkbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr336 yrkande 15 och 2003/04:Kr326 yrkande 14.

5. Folkhögskolors och studieförbunds behov av resursförstärkning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr283 yrkande 1, 2003/04:Kr326 yrkande 19 och 2003/04:Kr330 yrkande 1.

Reservation 2 (c)

Utbildningsutbud inom folkbildningen

6. Bidrag till punktskriftsutbildning vid folkhögskola

Riksdagen avslår motion 2002/03:K334 yrkande 1.

7. Utbildning till teckenspråkstolk

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ub366.

8. Stödet till teckenspråksutbildning

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr346.

9. Kvalificerad musikutbildning vid folkhögskola

Riksdagen avslår motion 2002/03:Kr364.

10. Kompletterande svenskundervisning för invandrare

Riksdagen avslår motion 2002/03:A271 yrkande 2.

11. Minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr326 yrkande 18.

Reservation 3 (fp, c)

Studieförbunden och amatörkulturens organisationer

12. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr236 yrkandena 4 i denna del och 5, 2002/03:Kr366 yrkande 3, 2003/04:Kr209 yrkandena 4 i denna del och 5, 2003/04:Kr274 och 2003/04:Kr329 yrkande 9.

Reservation 4 (m)

Reservation 5 (kd)

13. Ett särskilt anslag till amatörkulturorganisationernas verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr336 yrkande 14, 2003/04:Kr287 och 2003/04:Kr326 yrkandena 20 och 21.

Reservation 6 (c)

14. Statligt bidrag till Amatörkulturens samrådsgrupp

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr288 yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 12 februari 2004

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Annika Nilsson (s), Lars Wegendal (s), Kent Olsson (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Peter Pedersen (v), Nikos Papadopoulos (s), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Birgitta Sellén (c), Göran Persson i Simrishamn (s), Anna Lindgren (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Rossana Dinamarca (v), Matilda Ernkrans (s), Hans Backman (fp) och Helena Höj (kd).

Bakgrund

Våren 1991 beslutade riksdagen efter förslag i 1991 års folkbildningsproposition (prop. 1990/91:82, bet. 1990/91:UbU18, rskr. 1990/91:358) om nya bestämmelser för statsbidragen till folkbildningen, dvs. till studieförbund och folkhögskolor. Detta innebar en markant ändrad ansvarsfördelning mellan staten och folkbildningen, där staten endast fastställer syften med bidragsgivningen och folkbildningens anordnare själva lägger fast målen för verksamheten. Dessa syften kompletterades efter förslag i 1998 års folkbildningsproposition (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258).

Denna ansvarsfördelning ger folkbildningen ett långtgående mandat att själv avgöra hur statens bidrag skall användas och fastställa kriterier för fördelningen av statsbidraget mellan folkbildningens olika aktörer.

Enligt 2 § förordningen (1991:977, 2 § ändrad genom 1998:973) om statsbidrag till folkbildningen skall statens stöd till folkbildningen ha till syfte att

1. främja en verksamhet som gör det möjligt för kvinnor och män att påverka sin livssituation och som skapar engagemang för att delta i samhällsutvecklingen,
2. stärka och utveckla demokratin och
3. bredda kulturintresset i samhället, öka delaktigheten i kulturlivet samt främja kulturupplevelser och eget skapande.

Vidare skall verksamhet som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället prioriteras liksom verksamhet som riktar sig till utbildningsmässigt, socialt och kulturellt missgynnade personer. Personer med utländsk bakgrund, deltagare med funktionshinder och arbetslösa utgör särskilt viktiga målgrupper för statens stöd.

Utgångspunkten för regeringsförslagen år 1991 och 1998 var att stödet till folkbildningen skall syfta till att bevara och utveckla folkbildningens egenvärde, nämligen friheten, frivilligheten, idéstyrningen och självständigheten (prop. 1997/98:115 s. 5–6).

Enligt 1 och 3 §§ statsbidragsförordningen skall frågor om statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund prövas av Folkbildningsrådet (FBR, den ideella förening som bildats för ändamålet av Folkbildningsförbundet, Landsningsförbundet och Rörelsefolkhighögskolornas intresseorganisation, RIO).

Rådet fastställer kriterierna för statsbidragsfördelningen. Efter en rapport år 1999 från Riksrevisionsverket (RRV-rapport 1999:44 Folkbildning – styrning och kontroll) ändrade FBR bidragskriterierna för studieförbunden.

Den ordning med målstyrning och ändrad ansvarsfördelning mellan staten och folkbildningen i fråga om statsbidraget, som infördes genom 1991 års riksdagsbeslut, förutsatte att den statligt stödda verksamheten skulle utvärderas av både staten och folkbildningen själv. Enligt 3 § förordningen om statsbidrag till folkbildningen skall Folkbildningsrådet kontinuerligt följa upp och

utvärdera verksamheten i förhållande till syftena med statsbidraget och de villkor för statsbidrag som föreskrivits.

Vid 1997/98 års riksmöte tog regeringen – utan att lägga fram några förslag för riksdagen – i folkbildningspropositionen (prop. 1997/98:115 s. 32–45) upp några centrala områden där folkbildningsarbetet enligt regeringens bedömning skulle kunna få stor betydelse för samhällsutvecklingen. Till dessa områden hörde en satsning på kultur och bildning i bred bemärkelse inklusive naturvetenskap och teknik. Vidare ansåg regeringen att folkbildningen borde spela en viktig roll för att förverkliga kulturpolitiken bl.a. genom att den når ut till orter som saknar andra kulturinstitutioner och till grupper som inte får del av samhällets övriga kulturutbud och att den är en mötesplats mellan kulturarbetare och amatörer. Folkbildningen borde enligt regeringens mening fortsätta sina ansträngningar för att undanröja studiehinder och tillgodose utbildningsbehov för människor med funktionshinder. Folkbildningen borde också ta på sig viktiga uppgifter på IT-området. Vidare ansåg regeringen att folkbildningen borde fortsätta sina ansträngningar, särskilt i storstädernas ytterområden, att genom kultur- och bildningsarbete underlätta en integration mellan invandrare och svenskar. Slutligen borde folkbildningen enligt regeringens uppfattning fortsätta sina ansträngningar att bidra till kunskapsutveckling hos alla medborgare kring frågor om en ekologiskt hållbar samhällsutveckling.

Regeringens årliga resultatredovisning och resultatbedömning avseende folkbildningen återfinns i budgetpropositionen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (senast i prop. 2003/04:1 utg.omr. 16 s. 102–103 och 106).

Utredningar m.m.

Riksdagens beslut år 1998 om bl.a. komplettering av syftena med statsbidraget föregicks av en utvärdering genom en särskild statlig utredning (benämnd SUFO). Utredningen avgav ett antal delbetänkanden inom olika områden, Folkbildning och vuxenstudier (SOU 1995:141), Cirkelsamhället (SOU 1996:47), Värden i folkhögskolevärlden (SOU 1996:75), Kunskapssyn och samhällsnytta i hantverkscirklar och hantverksutövande (SOU 1996:122) och Folkbildningens institutioner (SOU 1996:127), samt ett slutbetänkande, Folkbildningen – en utvärdering (SOU 1996:159).

Riksrevisionsverket (RRV) lämnade på regeringens uppdrag år 1999 en rapport (RRV-rapport 1999:44 Folkbildning – styrning och kontroll) om folkbildningen. RRV pekade bl.a. på Folkbildningsrådets dubbla roller att dels bevaka statens intressen, dels bevaka de egna medlemmarnas intressen. RRV framhöll att styrningen kunde vara olika på olika nivåer inom folkbildningen. RRV anförde också att rådets bidragskriterier i hög grad var inriktade på kvantitet i stället för kvalitet.

År 2001 tillkallade regeringen en särskild utredare för att genomföra den andra statliga utvärderingen av folkbildningen efter reformen år 1991, benämnd SUFO 2 (dir. 2001:74). Utredaren har hittills avgivit utvärderingsrapporter i fyra delbetänkanden, nämligen Folkbildningens särart? Offentlighet, forskning och folkbildares självförståelse (SOU 2003:94), Folkbildning och integration. Utsatt folkbildning. Folkbildning och funktionshinder (SOU 2003:108), Deltagares upplevelse av folkbildningen. Det här borde alla få pröva. Existens och folkbildning (SOU 2003:112) och Fyra rapporter om folkbildning. Folkbildningsrådets myndighetsroll. Särdrag kostar. Folkbildningen och kulturen. Vem ”styr” folkbildningen? (SOU 2003:125). Ytterligare ett delbetänkande med sex rapporter kommer att publiceras. Utredaren skall redovisa resultaten av sitt arbete i en samlad bedömning den 15 mars 2004.

Ytterligare en utredare har tillkallats för att – som ett komplement till den statliga utredningen SUFO 2 – belysa folkbildningen ur icke-deltagarens perspektiv (dir. 2003:6). Utredaren skall åskådliggöra vilka grupper som inte deltar i folkbildningen och pröva i vilken utsträckning det finns önskemål som folkbildningen skulle kunna tillgodose. Uppdraget skall redovisas den 15 april 2004.

Folkbildningsrådet (FBR) har fått regeringens uppdrag att tillsammans med berörda aktörer och med stor öppenhet utarbeta ett samlat dokument om folkbildningens framtida roll och uppgifter. Rapporter från rådslag, konferenser och seminarier har sänts in till FBR, som sammanställt dem. Efter remiss av sammanställningen skall FBR överlämna sitt dokument till regeringen i mars 2004.

Företrädare för Riksrevisionen har den 27 januari 2004 informerat utskottet om sin verksamhet och planering. Bland de ärenden som kommer att behandlas under våren 2004 finns ett om regeringens styrning, kontroll och uppföljning när det gäller bidragsgivningen till folkbildningen och idrotten, där de som har myndighetsuppdraget att fördela medlen är de ideella organisationerna Folkbildningsrådet och Riksidrottsförbundet.

Utskottets överväganden

Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildningsanslaget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildningsanslaget, *jämför reservation 1 (m)*.

Motionerna

I motionerna 2002/03:Kr236 (m) yrkande 4 i denna del och 2003/04:Kr209 (m) yrkande 4 i denna del anförs att det blir alltmer irrelevant att ha ett gemensamt anslag för bidrag till folkhögskolorna och studieförbunden. När detta samband är upphävt bör statens uppdrag till Folkbildningsrådet att fördela statsbidragen till folkhögskolorna och studieförbunden avskaffas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har under flera år behandlat motionsyrkanden om att föra över statsbidraget till folkhögskolorna till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och bibehålla bidraget till studieförbunden under ett folkbildningsanslag inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (senast i bet. 2003/04:KrU1 s. 105–106). På utskottets förslag har riksdagen avslagit förslagen. Utskottet avstyrker i enlighet med sitt tidigare ställningstagande de nu aktuella yrkandena om delning av folkbildningsanslaget och avstyrker även förslaget att Folkbildningsrådet inte längre skall fördela medlen till folkhögskolorna och studieförbunden.

Utskottet påminner om att den pågående utvärderingen inom SUFO 2 kommer att beröra frågor om Folkbildningsrådets dubbla roller som myndighetsutövare och intresseföreträdare. Utvärderingen skall belysa om och i så fall hur detta påverkat rådets myndighetsutövande roll och funktion. Utvärderaren skall redovisa en samlad bedömning av de genomförda utvärderingarna den 15 mars 2004. Vid samma tid kommer också folkbildningens egen rapport om folkbildningens framtid, grundad på diskussioner i olika former på central, regional och lokal nivå, att överlämnas till regeringen.

Riksdagen bör med hänvisning till det anförda avslå motionerna 2002/03:Kr236 (m) yrkande 4 i denna del och 2003/04:Kr209 (m) yrkande 4 i denna del.

Folkbildningens oberoende, särart m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om folkbildningens oberoende, särart m.m.

Motionerna

I motionerna 2001/02:Ub29 (fp) yrkandena 1 och 3, 2001/02:Ub30 (fp) yrkande 13 och 2003/04:Kr329 (kd) yrkande 1 föreslås att riksdagen skall göra tillkännagivanden för regeringen om folkbildningens mål, oberoende och särart. Det framhålls i den förstnämnda motionen att folkbildningens praktiska verksamhet och genuina folkbildaruppdrag bör kunna hävdas och stärkas. Stödet till folkbildningen bör få en sådan utformning att folkhögskolornas särart i fråga om pedagogik, storleken på deltagargrupperna och framför allt internatboendet bör uppmuntras och stärkas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inledningsvis redovisat hur riksdagens beslut år 1991 påverkade ansvarsfördelningen mellan staten och folkbildningen när det gäller det statliga stödet. Staten fastställer syftena med bidraget, medan folkbildningens anordnare själva lägger fast målen för verksamheten.

I direktiven för utvärderingen inom SUFO 2 redovisas vissa förändringar av folkbildningens verksamhet under åren efter 1991. Sedan det övriga skolväsendet närmare sig folkbildningens arbetssätt m.m. togs restriktionen för folkbildningen bort, som innebar att folkbildningen tydligt skulle skilja sig från utbildningen inom det offentliga skolväsendet och högskolan. Folkbildningen skulle därefter själv ansvara för att den statsbidragsstödda utbildningen präglas av folkbildningens kännetecken. Vidare redovisas att folkbildningen fått särskilda medel av arbetsmarknadspolitiska skäl och att den externt finansierade utbildningen ökat. Mot denna bakgrund skall utvärderingen belysa om och i så fall på vilket sätt den externt finansierade verksamheten påverkat den ideologiska kärnan inom folkbildningen i dess strävan att vara opåverkad av kommersiella intressen.

På utvärderarens uppdrag har flera särskilda utvärderingsrapporter utarbetats, bl.a. tre samlade i betänkandet Folkbildningens särart? Offentlighet, forskning och folkbildares självförståelse (SOU 2003:94). Författarna framhåller att de tre rapporterna i betänkandet alla är självständiga belysningar av särartsbegreppets innebörder och möjliga tolkningar. Det gemensamma syftet har varit att föra diskussionen om svensk folkbildning vidare genom att söka problematisera begreppet särart. Betänkandet kommer att ingå i underlaget för den samlade bedömning som utvärderaren skall redovisa den 15 mars 2004.

Folkbildningsrådet har sänt ut på remiss en sammanställning av de rapporter som kommit in från folkbildningens projekt Framsyn. Ett av de teman som redovisas i sammanställningen avser folkbildningens former och särart.

Folkbildningsrådet överlämnar sitt samlade dokument till regeringen i mars 2004.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2001/02:Ub29 (fp) yrkandena 1 och 3, 2001/02:Ub30 (fp) yrkande 13 och 2003/04:Kr329 (kd) yrkande 1.

Folkbildningens ekonomiska situation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om

- statens, landstingens och kommunernas ansvar för finansieringen av folkbildningen,
- konsekvenser av kommuners slopande av bidrag till folkbildningen och
- folkhögskolors och studieförbunds behov av resursförstärkning, *jämför reservation 2 (c)*.

Motionerna

Frågor som rör folkbildningens ekonomiska situation tas upp i sex motioner. Flera av dem utgår från det förhållandet att kommunernas och landstingens bidrag minskat under senare år.

Enligt motion 2002/03:Kr233 (s) bör riksdagen uttala att det behövs en bättre samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna. Staten bör vara mera aktiv i sin kommunikation med Landstingsförbundet och Kommunförbundet, när det gäller syftet med stödet till folkbildningen.

Även i motion 2003/04:Kr273 (v) tas frågan om statens kommunikation med kommunerna och landstingen upp. Motionärerna påminner om att regeringen i budgetpropositionen för år 2000 uttalade att folkbildningen är ett nationellt ansvar för såväl staten som kommuner och landsting och att en fungerande folkbildning är en förutsättning för att medborgare oavsett bostadsort skall få en höjd bildningsnivå och därigenom skapa förutsättningar för framsteg och utveckling i hela landet. Folkbildningspropositionerna åren 1991 och 1998 utgick från att även kommuner och landsting har ett ansvar för finansieringen av folkbildningen. Motionärerna påpekar att kommuner och landsting under 1990-talet har minskat sina bidrag. De föreslår att regeringen skall tillsätta en arbetsgrupp med representanter för alla berörda parter med syfte att få till stånd en dialog med kommuner och landsting om hur det nationella ansvaret för folkbildningen skall tas och fördelas.

I motionerna 2002/03:Kr336 (c) yrkande 15 och 2003/04:Kr326 (c) yrkande 14 begärs att ett utökad uppdrag skall lämnas till SUFO 2. Detta uppdrag skall gälla vilka konsekvenserna blir för kommuners folkbildning, när deras grannkommuner drar ned eller slopar sina bidrag och deltagare söker sig över kommungränserna.

Statens och landstingens bidrag till folkhögskolorna har enligt motion 2003/04:Kr326 (c) inte följt kostnads- och löneutvecklingen. Folkhögskolornas svårigheter att finansiera sin verksamhet påtalas även i motion 2003/04:Kr283 (fp). I motionerna anförs att behoven av socialt stöd hos eleverna ökar. Folkhögskolorna arbetar i ökande utsträckning med deltagare från de prioriterade målgrupperna korttidsutbildade, invandrare och funktionshindrade. Om folkhögskolorna inte har resurser för att kunna möta de studerandes behov och krav kan de inte längre bedriva ett kvalitativt gott folkbildningsarbete. Enligt motion 2003/04:Kr283 (fp) yrkande 1 bör ett snabbt beslut om olika åtgärder därför tas när pågående utredningar avslutats. I motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 19 begärs att folkhögskolornas verksamhet, mot den i motionen redovisade bakgrunden, måste prioriteras ekonomiskt.

I motion 2003/04:Kr330 (fp) exemplifieras folkbildningens betydelse för demokratin, för dem som inte fått en gedigen gymnasie- eller högskoleutbildning och för dem som är arbetslösa. Vidare framhåller motionärerna folkbildningens förmåga att erbjuda mötesplatser i det multikulturella samhället. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att riksdagen skall tillkännage för regeringen vikten av förbättrade ekonomiska villkor för folkhögskolorna och studieförbunden (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

I direktiven för folkbildningsutvärderingen SUFO 2 konstaterade regeringen att bidragen till folkbildningen från kommuner och landsting har minskat kraftigt under 1990-talet och att Folkbildningsrådets rapport i frågan visat att fyra kommuner inte lämnade några bidrag till studieförbunden. En utveckling där fler kommuner inte lämnar bidrag kan leda till brist på lokal verksamhet och svårighet att bibehålla ett lokalt nätverk, vilket enligt regeringens uppfattning kan få allvarliga konsekvenser. Regeringen framhåller dock att staten varken kan eller bör ersätta detta bortfall av bidrag från kommuner och landsting. Utvärderingen inom SUFO 2 bör belysa konsekvenserna av denna utveckling för folkbildningens möjligheter att nå sina mål.

I det senaste delbetänkandet från SUFO 2, nämligen Fyra rapporter om folkbildning (SOU 2003:125), ingår en rapport benämnd Särdrag kostar – en studie om folkhögskolornas ekonomiska förhållanden. Även en rapport om studieförbundens ekonomi kommer att sammanställas.

Både slutbetänkandet från SUFO 2 och Folkbildningsrådets rapport om folkbildningens framtida roll och uppgifter lämnas till regeringen i mars 2004.

Utskottet, som delar motionärernas syn på behovet av dialog mellan dem som bidrar till att finansiera folkbildningen, anser att det är nödvändigt att avvakta resultatet från remissen av det kommande slutbetänkandet från SUFO 2, innan frågan om hur *statens, landstingens och kommunernas finansiering av folkbildningen* diskuteras. Riksdagen får tillfälle att ta del av regeringens ställningstaganden i frågan när en proposition senare framläggs.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 2002/03:Kr233 (s) och 2003/04:Kr273 (v) om samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna, när det gäller folkbildningens finansiering.

Som utskottet redovisat har SUFO 2 ett uppdrag när det gäller finansieringen av folkbildningen och *konsekvenserna av de minskade bidragen från landsting och kommuner* för folkbildningens möjligheter att nå sina mål för verksamheten. Eftersom resultaten av utvärderingen skall läggas fram redan i mars är det inte realistiskt att begära en komplettering av uppdraget. Utskottet utgår från att många aspekter på de minskade bidragen kommer att lämnas i en bred remiss av slutbetänkandet. Utskottet förutsätter att regeringen med utgångspunkt i utvärderingen, remissvaren och Folkbildningsrådets kommande rapport överväger om det behövs några särskilda undersökningar av delfrågor som inte blivit tillräckligt belysta. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Kr336 (c) yrkande 15 och 2003/04:Kr326 (c) yrkande 14.

Utskottet anser att riksdagen inte bör uttala sig om de framtida *resursbehoven* hos folkhögskolor och studieförbund, eftersom resultaten ännu inte redovisats från den statliga utvärderingen och från folkbildningens arbete med framtidsfrågorna. Ställningstaganden till den årliga statliga bidragsgivningen får göras i det ordinarie budgetarbetet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr283 (fp) yrkande 1, 2003/04:Kr326 (c) yrkande 19 och 2003/04:Kr330 (fp) yrkande 1.

Utbildningsutbud inom folkbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om

- bidrag till punktskriftsutbildning vid folkhögskola,
- utbildning till teckenspråkstolk,
- stödet till teckenspråksutbildning,
- kvalificerad musikutbildning vid folkhögskola,
- kompletterande svenskundervisning för invandrare och
- minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen, *jäm- för reservation 3 (fp, c).*

Motionerna

I motion 2002/03:K334 (m) yrkande 1 hemställs att riksdagen skall tillkänna för regeringen att det behövs ett permanent statsbidrag till den *punktskriftsutbildning* som bedrivs vid Dalarö folkhögskola. Utbildningen avser dem som blivit synskadade vid vuxen ålder. Utbildningen har bedrivits med ett treårigt bidrag från Allmänna arvsfonden åren 2001–2003. Motionären framhåller att om de som blivit synskadade vid vuxen ålder inte får tillgång till punktskriftsutbildning blir de funktionella analfabeter.

Enligt motion 2002/03:Ub366 (m) måste utbildningen för *teckenspråkstolk* byggas ut för att hörselskadade skall kunna påbörja och genomföra högre studier som de antagits till. Motionärerna anför att om de på grund av brist på tolkar inte kan påbörja studierna, måste detta betraktas som sådan diskriminering av funktionshindrade som behandlas i högskolelagen (1992:1434).

Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet fördelar ett särskilt stöd, utöver ordinarie folkbildningsbidrag, till folkhögskoleförlagd *teckenspråksutbildning*, tolkutbildning för döva, dövblinda och vuxendöva samt teckenspråksläroverutbildning. I motion 2003/04:Kr346 (s) anfördes att TÖI numera ger sådant stöd till teckenspråksutbildning endast om en folkhögskola har både teckenspråksutbildning och utbildning av teckenspråkstolk. Motionärerna begär att särskilt stöd till teckenspråksutbildning skall kunna ges även till folkhögskola som inte har tolkutbildning.

Folkbildningsrådet, som fördelar det statliga bidraget till folkbildningen, gav tidigare ett extra bidrag till *kvalificerad musikutbildning* vid folkhögskola. När så inte längre är fallet bör regeringen enligt motion 2002/03:Kr364 (s) finna andra former för hur folkhögskolor även i fortsättningen skall kunna bedriva kvalificerad musikutbildning. Detta har betydelse bl.a. för rekryteringen till musikutbildning på högskolenivå, t.ex. till Musikhögskolan i Piteå.

I motion 2002/03:A271 (s) betonas att invandras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden är beroende av goda kunskaper i svenska språket. Därför krävs det både kvalificerad undervisning för vissa yrkesgrupper och grundläggande svenskundervisning. Det kan också behövas språkstöd för dem som inte längre är aktuella för svenskutbildning för invandrare (sf). Riksdagen bör tillkännage för regeringen att studieförbunden behöver stöd för att kunna öka sina insatser med *kompletterande svenskundervisning för invandrare* (yrkande 2).

Särskilda åtgärder bör enligt motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 18 vidtas för att inom folkbildningen prioritera *minoritetsspråken och minoriteters kultur*.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet redovisat inledningsvis har riksdagen beslutat att staten skall bestämma syftena med det statliga bidraget till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet, medan det är dess arrangörer som själva beslutar om målen för sin verksamhet. Folkbildningsrådet beslutar med utgångspunkt i syftena för statsbidraget om fördelningen av medlen.

Enligt riksdagens beslut skall deltagare med funktionshinder utgöra en särskilt viktig målgrupp för statens stöd till folkbildningen. I uppdraget för den pågående utvärderingen av folkbildningen, SUFO 2, ingår frågor om möjligheten för personer med funktionshinder att delta i folkbildningen. Finansieringsfrågor är viktiga för folkhögskolans möjligheter att nå de handikappolitiska målen. Utvärderingen skall belysa i vilken utsträckning undervisningen vid folkhögskolor och stödet till de studerande anpassas till olika individers behov.

Då det gäller motion 2002/03:K334 (m) om ett permanent stöd till *punktskriftsutbildning* vid folkhögskola för personer som blivit synskadade vid vuxen ålder, har utskottet inhämtat att den aktuella utbildningen avses drivas även under år 2004, trots att ett treårigt bidrag från Allmänna arvsfonden upphört vid det senaste årsskiftet. Avsikten är att försöka få extra medel för utbildningen – utöver folkbildningsbidrag – från andra samhällssektorer. Utskottet anser att riksdagen inte bör frångå gällande ordning beträffande det statliga bidraget till folkbildningen, där Folkbildningsrådet har ansvaret för fördelningen av medlen med utgångspunkt i det av riksdagen fastlagda syftet med statsbidraget. Med hänvisning härtill och till att utvärderingen av folkbildningen ännu pågår avstyrker utskottet motion 2002/03:K334 (m) yrkande 1.

Utöver folkbildningsanslaget anvisas särskilda medel till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen under ett eget anslag (utg.omr. 17, anslaget 25:2 Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen). Från detta anslag utgår bl.a. stöd till folkhögskoleförlagd teckenspråksutbildning, utbildning till tolkar för döva, dövblinda och vuxendöva samt teckenspråkslärarutbildning.

I budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 17 s. 133) konstaterades att medlen för utbildning vid folkhögskola av *teckenspråkstolk* inte skulle komma att utnyttjas fullt ut under år 2003. Regeringen fastslog dock att behovet av utbildade tolkar är stort. Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet, som fördelar bidraget, hade vidtagit åtgärder för att öka rekryteringen till utbildningarna. Åtgärderna beräknades ge full effekt år 2005. Utskottet kan således konstatera att regeringen uppmärksammat det stora behovet av teckenspråkstolk och att en ökad utbildning kan väntas under kommande år. Utskottet utgår från att regeringen noga håller sig underrättad om utvecklingen, eftersom det är ett stort problem om studerande måste avstå från studier på grund av brist på dövtolkar. Något uttalande från riksdagens sida till regeringen i frågan torde inte vara nödvändigt. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2002/03:Ub366 (m).

Som utskottet nämnt har Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet fått i uppdrag att ansvara för fördelningen av det extra stödet till folkhögskoleförlagd teckenspråksutbildning och *utbildning till teckenspråkstolk*. Utbildningarna skall planeras i samverkan med berörda handikapporganisationer.

Utskottet vill med anledning av yrkandet i motion 2003/04:Kr346 (s) redovisa följande. Utskottet har inhämtat att teckenspråksutbildningen och dövtolksutbildningen vid folkhögskola tidigare utgjorts av två tvååriga utbildningslinjer där teckenspråksutbildningen förberedde för tolkutbildningen. Enligt uppgifter inhämtade från TÖI visade erfarenheterna från utbildningarna att det fanns ett behov av nära samarbete mellan utbildningarna. Fler lärare, varav många döva, men också fler deltagare på samma skola gav bättre förutsättningar för att utnyttja den samlade lärarkompetensen, utveckla utbildningen, skapa möten mellan deltagare på olika nivåer och förbättra förutsättningarna för en teckenspråkig miljö, vilket allt är viktigt för utbildningens kvalitet.

TÖI, tillsammans med handikapporganisationer och berörda folkhögskolor, beslöt att det extra statsbidraget endast skulle fördelas till folkhögskolor som har bägge utbildningarna. Handikapporganisationerna har begärt att utbildningarna skall koncentreras mera för att få fler studerande och lärare på varje ställe, vilket ger en mer kreativ pedagogisk miljö.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen inte göra något sådant tillkännagivande för regeringen som ändrar den rådande ordningen där TÖI har ansvaret för fördelningen av de extra medlen till bl.a. teckenspråksutbildning och utbildning till teckenspråkstolk. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 2003/04:Kr346 (s).

Vid 2000/01 års riksmöte behandlade utskottet motionsyrkanden om det då avskaffade extra bidraget till *kvalificerad musikutbildning vid folkhögskola* (bet. 2000/01:KrU7 s. 7–9). Utskottet redovisade att Folkbildningsrådet beslutat om en ny fördelningsmodell för bidraget till folkhögskolorna fr.o.m. år 1998. Utskottet redovisade också en utvärdering från år 2001 och Folkbildningsrådets beslut att inte återgå till den tidigare bidragsmodellen. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till att 1991 års principer om ansvarsfördelningen mellan staten och Folkbildningsrådet inte borde ändras. Utskottet påpekade att även kommuner och landsting bidrar till verksamheten vid folkhögskolorna och att de kan välja att ge extra resurser till sådan verksamhet som de bedömer som särskilt viktig. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och till att den ännu pågående utvärderingen av folkbildningen bl.a. innefattar frågor om vilken roll och betydelse folkbildningen har för kulturen. Utskottet avstyrker den nu aktuella motion 2002/03:Kr364 (s).

Utskottet anser, i likhet med motionärerna bakom motion 2002/03:A271 (s) yrkande 2, att *invandrades kunskaper i svenska språket* är av mycket stor betydelse för deras möjligheter att komma in på och att hävda sig på arbetsmarknaden. Det är också viktigt för samhället och samhällsutvecklingen att man, genom att förbättra kunskaperna i det svenska språket hos invandrare, kan ta vara på deras kompetens och kunskaper.

Utskottet vill påminna om att syftet med statsbidraget till folkbildningen bl.a. är att bidragsgivningen skall främja en verksamhet som gör det möjligt för kvinnor och män att påverka sin livssituation. Verksamhet som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället skall prioriteras. Personer med utländsk bakgrund och arbetslösa skall utgöra särskilt viktiga målgrupper för statens stöd till folkbildningen.

Utskottet påminner också om att utvärderingen av folkbildningen skall belysa folkbildningens betydelse för integrationsarbetet mot bakgrund av den ökande invandringen och internationaliseringen.

I sammanhanget bör nämnas att regeringen i budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 16 s. 105–106) konstaterade att de resultat som verksamheten med svenskundervisningen för invandrare (sfi) redovisar tyder på ett misslyckande. En riktad kompetensutveckling för sfi-lärare aviserades.

En särskild utredare avlämnade i september 2003 sitt betänkande Vidare vägar och vägen vidare – svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv (SOU 2003:77). Utredaren har haft i uppdrag att bl.a. pröva och lämna förslag på hur svenskundervisningen för invandrare kan förnyas och organiseras. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Med hänvisning till det anförda och till att riksdagen inte bör uttala sig om fördelningen av statsbidraget till folkbildningen föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2002/03:A271 (s) yrkande 2.

Då det gäller yrkandet i motion 2003/04:Kr326 (c) om särskilda åtgärder för att inom folkbildningen prioritera och värna *minoriteternas språk och kultur* vill utskottet anföra följande. Utskottet utgår från att motionärernas yrkande avser de nationella minoriteterna. Det statliga stödet till folkbildningen är avsett att användas för verksamhet som vänder sig till alla inom landet, således självfallet även till de nationella minoriteterna.

I regeringens proposition 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige anfördes att folkhögskolorna och studieförbunden genom sin speciella karaktär och form har möjlighet att genomföra verksamhet som riktar sig till personer som tillhör nationella minoriteter. Kulturutskottet yttrade sig till konstitutionsutskottet över propositionen (yttr. 1999/2000:KrU2y) och instämde i att det skulle vara av värde om Folkbildningsrådet redovisade vilket kursutbud som finns för de nationella minoriteterna och kartlade i vilken utsträckning dessa grupper deltog i folkbildning samt redovisade vilka ytterligare insatser som skulle kunna behövas för att bredda dessa gruppers deltagande. På regeringens uppdrag har Folkbildningsrådet genomfört kartläggningen av kursutbudet och deltagandet. Därefter har SUFO 2, vars slutbetänkande avlämnas i mars 2004, fått i uppdrag att belysa folkbildningens roll för de nationella minoriteterna.

Det bör också nämnas att frågor som rör de nationella minoriteternas språk togs upp av kommittén för svenska språket i betänkandet Mål i mun (SOU 2002:27). Utredningen ansåg att minoritetsspråken bör stödjas och uttalade bl.a. att folkbildningen har en viktig roll i utbildnings- och bildningsinsatserna för de nationella minoritetsgrupperna. Enligt utredningens bedömning borde detta betonas ytterligare. Utredningsförslagen har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet. En proposition har aviserats till september 2004.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 18.

Studieförbunden och amatörkulturens organisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om

- samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet, *jämför reservationerna 4 (m) och 5 (kd)*,

- ett särskilt anslag till amatörkulturorganisationernas verksamhet, *jämför reservation 6 (c)* och
- statligt bidrag till Amatörkulturens samrådsgrupp.

Bakgrund

Amatörkulturens centralorganisationer får statligt bidrag för riksorganisationernas verksamhet. Medlen anvisas under anslaget 28:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete och fördelas av Kulturrådet. För år 2004 har 7 243 000 kronor avsatts för ändamålet.

Statliga medel till amatörkulturverksamhet kanaliseras via studieförbunden från anslaget 25:1 Bidrag till folkbildningen. De estetiska studiecirklarna omfattade år 2002 omkring 50 % av antalet studietimmar.

Motionerna

I motionerna 2002/03:Kr236 (m) yrkandena 4 i denna del och 5 samt 2003/04:Kr209 (m) yrkandena 4 i denna del och 5 förordas att ett särskilt anslag till folkbildning endast skall avse bidrag till studieförbunden och att en organisatorisk och anslagsmässig koppling därvid borde övervägas mellan studieförbunden och amatörkulturen. Motionärerna påminner om att studiecirklar med kulturanknytning alltid har utgjort en väsentlig del av studieförbundens verksamhet och att många amatörteatergrupper, körer och orkestrar samarbetar med ett studieförbund. De hänvisar till att studieförbund och amatörkulturorganisationer i Danmark organiseras i Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Enligt motionerna 2002/03:Kr366 (kd) yrkande 3 och 2003/04:Kr329 (kd) yrkande 9 måste kulturpolitiken stödja och uppmuntra både professionell kultur och amatörkultur. Amatörkulturen är en grogrund för professionalitet och ett uttryck för den enskilda människans behov av kulturell utlevelse. De olika nivåerna är beroende av varandra och skall stödja varandra. I motionerna framhålls studieförbundens stora betydelse för amatörkulturen. Motionärerna anser att amatörkulturorganisationernas stora kunnande bör tas till vara av studieförbunden. De understryker att amatörkulturorganisationerna har mycket små resurser jämfört med de stora studieförbunden. Ett långtgående samarbete bör därför finnas mellan amatörkulturorganisationerna och studieförbunden.

I motion 2003/04:Kr274 (v) framhålls amatörkulturens stora möjligheter att öka människors deltagande i kulturen, och att urholkningen av studieförbundens anslag negativt påverkat dessa möjligheter. Motionärerna anför att det är oklart var ansvaret för amatörkulturen ligger. Det tycks inte ligga hos Kulturrådet. Inte heller Folkbildningsrådet har enligt motionärernas mening en överblick över amatörkulturen eller ett helhetsansvar för den. Dessutom finns inte statistik, där det går att utläsa omfattningen av amatörkulturverksamhet. Motionärerna föreslår att en översyn skall göras av hur ansvaret för

amatörkulturen skall kunna samlas och göra en medveten och kraftfull amatörkulturpolitik möjlig.

Även i motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 20 anförs att varken Kulturrådet eller Folkbildningsrådet har något helhetsansvar för amatörkulturen. Motionärerna framhåller att det är viktigt med ett offentligt ansvar för amatörkulturen och att detta ansvar bör tas av både stat och kommuner. I motionen hemställs att en särskild utredning skall få i uppdrag att belysa förutsättningarna för amatörkultur och eget skapande. I motionerna 2002/03:Kr336 (c) yrkande 14 och 2003/04:Kr326 (c) yrkande 21 anförs att resurserna för amatörkulturorganisationernas verksamhet har skurits ned på kommunal och regional nivå. Motionärerna föreslår att en översyn skall göras av möjligheterna att ge amatörkulturen statligt bidrag över ett särskilt anslag i stället för att – som i dag – få statligt stöd för verksamheten genom samarbete med studieförbunden.

Enligt motion 2003/04:Kr287 (s) bör riksdagen uttala att amatörkulturens organisationer för folkmusik och folkdans bör få bättre förutsättningar för att verka och att stöd från Kulturrådet är en viktig förutsättning för detta.

I motion 2003/04:Kr288 (mp) framhålls betydelsen av amatörkultur som nyckeln till eget skapande. Amatörkulturens organisationer har stora möjligheter att medverka till ett ökat deltagande i kulturverksamhet under förutsättning att de ges bättre förutsättningar för sin verksamhet (yrkande 1). Amatörkulturens samrådsgrupp har en viktig uppgift i att stödja amatörkulturens ställning och fortsatta verksamhet. Därför bör Kulturrådet ge stöd till denna grupps verksamhet (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Statsbidraget till folkbildningen har till syfte att bredda kulturintresset i samhället, öka delaktigheten i kulturlivet samt främja kulturupplevelser och eget skapande. Folkhögskolorna och studieförbunden har verksamhet över hela landet och har en mycket stor betydelse för kulturlivet och för människors möjlighet att vara delaktiga i kulturlivet och själva vara aktiva. Folkbildningen erbjuder mötesplatser för kulturlivet och ger professionella utövare och amatörer möjlighet att mötas, inspireras av varandra, samarbeta och utbyta erfarenheter.

Som framhållits i motionerna är folkbildningen och statens stöd till folkbildningen mycket betydelsefull för amatörkulturen i landet. År 2002 var ca 50 % av studiecirkeltimmarna inriktade mot estetiska ämnen. En betydande del av denna verksamhet torde i första hand rikta sig till individer, men genom samarbete med föreningslivet t.ex. amatörkulturorganisationer samt med körer, orkestrar m.m. gör folkbildningen också stora och mycket viktiga insatser för det organiserade amatörkulturlivet.

Enligt sina direktiv skall SUFO 2 belysa vilken roll och betydelse folkbildningen har för kulturen. En viktig fråga i detta sammanhang är i vilken utsträckning folkbildningen bidrar till att de kulturpolitiska målen nås.

Då amatörkulturen är mycket betydelsefull för människors delaktighet i kulturen och för deras möjlighet till eget skapande utgår utskottet från att överväganden om amatörkulturen ingår i den samlade bedömning som skall göras inom SUFO 2. Resultaten av arbetet inom SUFO 2 kommer att redovisas inom kort. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns anledning för riksdagen att nu ta ställning till frågor om översyn av samarbetet mellan studieförbunden och amatörkulturorganisationerna eller om formerna för statens stöd direkt eller indirekt till amatörkulturorganisationernas verksamhet. Det är först sedan betänkandet från SUFO 2 lagts fram och remissbehandlats som det är möjligt att bedöma om och i så fall i vilka avseenden frågan kräver ytterligare översyn och utredning. Utskottet avstyrker därför motionerna 2002/03:Kr236 (m) yrkandena 4 i denna del och 5, 2002/03:Kr366 (kd) yrkande 3, 2003/04:Kr209 (m) yrkandena 4 i denna del och 5, 2003/04:Kr274 (v) och 2003/04:Kr329 (kd) yrkande 9.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen även avslår motionerna 2002/03:Kr336 (c) yrkande 14, 2003/04:Kr287 (s) och 2003/04:Kr326 (c) yrkandena 20 och 21 om ett särskilt statligt stöd till amatörkulturorganisationernas verksamhet.

Slutligen vill utskottet påminna om att statens stöd till amatörkulturorganisationerna går till de centrala organisationerna för riksorganisationernas verksamhet. Utskottet kan inte tillstyrka att den summa som avsatts för ändamålet och som Kulturrådet disponerar, nämligen 7 243 000 kronor, skall minskas för att bereda plats för ytterligare ändamål. Utskottet avstyrker därför motion 2003/04:Kr288 (mp) yrkandena 1 och 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildningsanslaget (punkt 1)

av Kent Olsson, Lena Adelson Liljeroth och Anna Lindgren (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Folkbildningsrådets roll och uppdelning av folkbildningsanslaget. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr236 yrkande 4 i denna del och 2003/04:Kr209 yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

Det blir alltmer irrelevant att ha ett gemensamt anslag för bidragen till folkhögskolorna och studieförbunden. Detta har vi hävdad under en följd av år och föreslagit i motioner, som behandlats i anslutning till budgetpropositionerna, att bidraget till folkhögskolorna skall flyttas till utbildningsområdet och att studieförbundsbidraget skall anvisas under ett folkbildningsanslag (se senast bet. 2003/04:KrU1). Vi vidhåller denna uppfattning. Vi anser också att statens uppdrag till Folkbildningsrådet att ansvara för bidragsfördelningen bör upphöra, när folkbildningsanslaget efter en sådan uppdelning endast avser bidraget till studieförbunden. I avvaktan på att dessa reformer genomförs bör den nuvarande ordningen tillämpas, vilken innebär att riksdagen inte bör uttala sig om detaljer i Folkbildningsrådets bidragsfördelning till folkhögskolorna och studieförbunden.

Vad vi här anfört om Folkbildningsrådets roll och om uppdelning av det nuvarande folkbildningsanslaget bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2002/03:Kr236 (m) yrkande 4 i denna del och 2003/04:Kr209 (m) yrkande 4 i denna del.

2. Folkhögskolors och studieförbunds behov av resursförstärkning (punkt 5)

av Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om folkhögskolors och studieförbunds behov av resursförstärk-

ning. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Kr326 yrkande 19 och avslår motionerna 2003/04:Kr283 yrkande 1 och 2003/04:Kr330 yrkande 1.

Ställningstagande

Som påtalas i motion 2003/04:Kr326 (c) har statens och landstingens bidrag till folkhögskolorna inte följt kostnads- och löneutvecklingen. Folkhögskolorna arbetar i ökande utsträckning med de prioriterade grupperna korttidsutbildade, invandrare och funktionshindrade. Med mindre resurser blir resultatet ofta färre lärare och större undervisningsgrupper. Det blir under sådana förhållanden svårt att leva upp till de kvalitetskrav som bör utmärka folkhögskolan. I sammanhanget bör också påpekas att folkhögskolorna är en inkörsport till högre studier. Mot bakgrund av det anförda anser jag att regeringen bör prioritera folkhögskolornas verksamhet genom att se till att de får en ekonomiskt hållbar situation och därmed kan säkra utbildningarnas kvalitet. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad jag anfört om folkhögskolornas behov av resursförstärkning. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 19. Motionerna 2003/04:Kr283 (fp) yrkande 1 och 2003/04:Kr330 (fp) yrkande 1 bör avslås av riksdagen.

3. Minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen (punkt 11)

av Lennart Kollmats (fp), Birgitta Sellén (c) och Hans Backman (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Kr326 yrkande 18.

Ställningstagande

Vi vill understryka att det är viktigt att folkbildningen inte enbart skall spegla det svenska samhället i stort. I folkbildningsverksamheten bör också de minoriteter som lever och bor i Sverige värnas särskilt. De nationella minoriteternas kultur och språk måste prioriteras i folkbildningen, bl.a. genom särskilda åtgärder som syftar till att värna deras språk. Riksdagen bör som sin mening tillkännage för regeringen vad vi anfört om minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen.

Därmed bör riksdagen bifalla motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 18.

4. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet (punkt 12)

av Kent Olsson, Lena Adelson Liljeroth och Anna Lindgren (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr236 yrkandena 4 i denna del och 5 och 2003/04:Kr209 yrkandena 4 i denna del och 5 samt avslår motionerna 2002/03:Kr366 yrkande 3, 2003/04:Kr274 och 2003/04:Kr329 yrkande 9.

Ställningstagande

Vi har i reservation 1 (m) till detta betänkande förordat en åtskillnad mellan bidragsgivningen till folkhögskolan och studieförbunden. Därutöver anser vi att en organisatorisk och anslagsmässig samordning, där studieförbunden kopplas ihop med amatörkulturen, bör övervägas av regeringen. Studiecirklar med kulturanknytning har alltid utgjort en väsentlig del av studieförbundens verksamhet, kulturverksamheten samlar alltfler deltagare, och många amatörteatergrupper, körer och orkestrar samarbetar med studieförbund. Redan i dag finns det således många beröringspunkter. Den modell som tillämpas i Danmark, där man valt att organisera såväl studieförbund som bl.a. amatörkulturorganisationer i Dansk Folkeoplysnings Samråd, bör kunna vara en förebild vid regeringens överväganden. Vad vi här har anfört bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2002/03:Kr236 (m) yrkandena 4 i denna del och 5 och 2003/04:Kr209 (m) yrkandena 4 i denna del och 5 och avslå motionerna 2002/03:Kr366 (kd) yrkande 3, 2003/04:Kr274 (v) och 2003/04:Kr329 (kd) yrkande 9.

5. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet (punkt 12)

av Helena Höij (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr366 yrkande 3 och 2003/04:Kr329 yrkande 9 samt avslår motionerna 2002/03:Kr236 yrkandena

4 i denna del och 5, 2003/04:Kr209 yrkandena 4 i denna del och 5 samt 2003/04:Kr274.

Ställningstagande

Jag anser att kulturpolitiken bör stödja och uppmuntra både professionell kultur och amatörkultur. Amatörkulturen är en grogrund för professionalitet och ett uttryck för den enskilda människans behov av kulturell utlevelse. De olika nivåerna är beroende av varandra och skall stödja varandra. Som framhålls i motionerna 2002/03:Kr366 (kd) och 2003/04:Kr329 (kd) har studieförbunden stor betydelse för amatörkulturen. Det är också viktigt att studieförbunden i sin tur tar till vara amatörkulturorganisationernas stora kunskande. Jag vill vidare peka på att amatörkulturorganisationerna har mycket små resurser jämfört med de stora studieförbunden. Mot bakgrund av vad jag här redovisat anser jag att ett långtgående samarbete bör finnas mellan amatörkulturorganisationerna och studieförbunden. Detta bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2002/03:Kr366 och 2003/04:Kr329 yrkande 9 och avslå motionerna 2002/03:Kr236 yrkandena 4 i denna del och 5, 2003/04:Kr209 yrkandena 4 i denna del och 5 samt 2003/04:Kr274.

6. Ett särskilt anslag till amatörkulturorganisationernas verksamhet (punkt 13)

av Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett särskilt anslag till amatörkulturorganisationernas verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr336 yrkande 14 och 2003/04:Kr326 yrkandena 20 och 21 samt bifaller delvis motion 2003/04:Kr287.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att amatörkulturen är en självklar del av det lokala kulturlivet, en grogrund för den enskilda människans växande och en inspirationskälla i det lokala samhället. För att finnas, fungera och utvecklas behöver amatörkulturen – utöver sina egna eldsjälur – både mötesplatser och ett pedagogiskt och ämnesmässigt stöd. Stat och kommuner måste medverka till att skapa goda förutsättningar för amatörkulturarbetet. Amatörkulturen bör prioriteras och utvecklas. I motion 2003/04:Kr326 (c) konstateras att så inte är fallet i dag. Varken Kulturrådet eller Folkbildningsrådet har något helhetsansvar för amatörkulturen. Vidare har resurserna för amatörkulturorganisationernas verksamhet skurits ned på kommunal och regional nivå.

Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att riksdagen begär att regeringen låter belysa förutsättningarna för amatörkultur och eget skapande och göra en översyn av möjligheterna att ge amatörkulturen statligt bidrag över ett särskilt anslag i stället för att – som i dag – få statligt stöd för verksamheten genom samarbete med studieförbunden. Detta bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2002/03:Kr336 (c) yrkande 14 och 2003/04:Kr326 (c) yrkandena 20 och 21 samt delvis bifalla motion 2003/04:Kr287 (s).

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Statens, landstingens och kommunernas ansvar för finansieringen av folkbildningen (punkt 3)

Peter Pedersen och Rossana Dinamarca (båda v) anför:

Vi vill påminna om att regeringen i budgetpropositionen för år 2000 uttalade att folkbildningen är ett nationellt ansvar för såväl staten som kommuner och landsting. Även folkbildningspropositionerna åren 1991 och 1998 utgick från att kommuner och landsting har ett ansvar för finansieringen av folkbildningen, men kommuner och landsting har minskat sina bidrag under 1990-talet. Mot den bakgrunden har Vänsterpartiet i motion 2003/04:Kr273 (v) föreslagit att regeringen skall tillsätta en arbetsgrupp med representanter för alla berörda parter för en dialog med kommuner och landsting om hur det nationella ansvaret för folkbildningen skall tas och fördelas. Vi har avstått från att yrka bifall till motionsyrkandet eftersom utvärderingen av folkbildningen redovisas i ett slutbetänkande inom kort. Vi förutsätter att regeringen i arbetet med beredning av utvärderingsresultaten startar en dialog med kommuner och landsting om finansieringsansvaret.

2. Konsekvenser av kommuners minskade eller slopade bidrag till folkbildningen (punkt 4)

Birgitta Sellén (c) anför:

I motionerna 2003/04:Kr336 (c) yrkande 15 och 2003/04:Kr326 (c) yrkande 14 begärde Centerpartiet att ett utökad uppdrag skulle lämnas till SUFO 2. Uppdraget skulle gälla konsekvenserna för kommuners folkbildning, när deras grannkommuner drar ned eller slopar sina bidrag och deltagare söker sig över kommungränserna. Resultaten av utvärderingen skall lämnas till regeringen den 15 mars 2004, varför det inte finns tid för ett extra uppdrag. Därför har jag avstått från att yrka bifall till motionsyrkandena. Det är dock ett viktigt problem som tas upp i motionerna, och jag förutsätter att regeringen inser detta och tar upp frågan i arbetet med den kommande folkbildningspropositionen.

3. Minoritetsspråk och minoriteters kultur inom folkbildningen (punkt 11)

Peter Pedersen och Rossana Dinamarca (båda v) anför:

I anslutning till behandlingen av yrkandet i motion 2003/04:Kr326 (c) om ett uttalande om värnande av minoriteters språk och kultur inom folkbildningen

vill vi framhålla att folkbildningen förvisso gör insatser för de nationella minoriteternas kultur och språk men att insatserna långt ifrån är tillräckliga. I sammanhanget vill vi påminna om att Vänsterpartiet i andra sammanhang fört fram förslag, bl.a. på filmområdet, om särskilda satsningar på de nationella minoriteternas språk och kultur för att bidra till att göra dem synliga.

4. Samordning av statligt bidrag till studieförbunds och amatörkulturorganisationers verksamhet (punkt 12)

Peter Pedersen och Rossana Dinamarca (båda v) anför:

I motion 2003/04:Kr274 (v) har Vänsterpartiet framhållit att det är oklart var ansvaret för amatörkulturen ligger. Det tycks inte ligga hos Kulturrådet. Inte heller Folkbildningsrådet har en överblick över amatörkulturen eller ett helhetsansvar för den. Dessutom finns inte statistik, där det går att utläsa omfattningen av amatörkulturverksamhet. Vi utgår från att frågan om ansvaret för amatörkulturen behandlas i slutbetänkandet från utvärderingen av folkbildningen och att den aktualiseras i den kommande folkbildningspropositionen. Vi har därför avstått från att yrka bifall till motionsyrkandet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion väckt med anledning av skr. 2001/02:188 Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning

2001/02:Ub29 av Elver Jonsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att översynen av folkbildningen sker på ett sådant sätt att dess praktiska verksamhet och genuina folkbildaruppdrag kan hävdas och stärkas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödet utformas så att folkhögskolornas särart med annan pedagogik, mindre deltagargrupper och framför allt internatboende bör uppmuntras och säkras.

2001/02:Ub30 av Ulf Nilsson och Yvonne Ångström (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av folkbildningen och dess oberoende.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:K334 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en permanent punktskriftsutbildning.

2002/03:Kr233 av Nils-Erik Söderqvist m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av bättre samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna vad gäller syftet med stödet till folkbildningen.

2002/03:Kr236 av Kent Olsson m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkbildningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amatörkulturen.

2002/03:Kr336 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att se över möjligheten att ge amatörkulturen ett eget anslag i stället för som i dag ingår i folkbildningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett utökat uppdrag till utredningen om folkbildningen.

2002/03:Kr364 av Lars U Granberg och Anders Sundström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalificerad musikutbildning.

2002/03:Kr366 av Helena Höij m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till amatörkulturen.

2002/03:Ub366 av Elizabeth Nyström och Ulla Löfgren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätt till dövtolk vid högre studier.

2002/03:A271 av Inger Lundberg m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att stödja möjligheterna för studieförbunden att öka sina insatser för kompletterande svenskundervisning för invandrare.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Kr209 av Kent Olsson m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkbildningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amatörkulturen.

2003/04:Kr273 av Rossana Dinamarca m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör tillsättas en arbetsgrupp bestående av representanter för alla inblandade parter vilken får till stånd en dialog med kommuner och landsting om hur det nationella ansvaret för folkbildningen skall tas och fördelas.

2003/04:Kr274 av Peter Pedersen m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en översyn av hur ansvaret för amatörkulturen skall kunna samordnas.

2003/04:Kr283 av Linnéa Darell och Karin Granbom (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkhögskolornas möjligheter att också framdeles bedriva ett kvalitativt gott folkbildningsarbete.

2003/04:Kr287 av Anneli Särnblad Stoops m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amatörculturens organisationer.

2003/04:Kr288 av Ulf Holm och Leif Björnlod (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av amatörcultur som nyckeln till eget skapande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att amatörculturens samrådsgrupp bör ges stöd via Kulturrådet.

2003/04:Kr326 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringens utredning om folkbildningen även bör se över vilka konsekvenser som minskade eller slopade bidrag till folkbildningen för med sig.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att vidta åtgärder för att prioritera minoritetsspråken och minoriteters kultur.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att prioritera folkhögskolornas ekonomiska situation.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en särskild utredning bör tillsättas för att belysa förutsättningarna för amatörcultur och eget skapande.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att se över möjligheten att ge amatörculturen ett eget anslag i stället för att som i dag ingå i folkbildningen.

2003/04:Kr329 av Helena Höij m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att komplettera folkbildningens mål.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till amatörculturen.

2003/04:Kr330 av Anita Brodén och Gunnar Nordmark (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en stärkt och säkrad position för studieförbund och folkhögskolor.

2003/04:Kr346 av Conny Öhman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att särskilt stöd till teckenspråksutbildning även bör kunna ges till folkhögskolor utan tolkutbildning.